

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri
Yerel Hedef: Okul Başarısını Artırma
Veli Eğitim Sunusu
(Ortaokul)

Sunum İçeriği

1. Başarı-Okul Başarı
2. Okul Başarısını Etkileyen Faktörler
3. Ergenlik Dönemi Bilişsel Gelişim
4. Ortaokul-Lise Dönemi Okul Başarısının Bileşenleri
 - Kendini Tanıma
 - Hedef Belirleme ve Motivasyon
 - Sorumluluk
 - Özgüven
 - Okula Uyum ve Okula Devam
 - Öğrenme Stilleri
 - Verimli Ders Çalışma
 - Zaman Yönetimi
 - Sınavlara Hazırlık
 - Geleceği Planlama
5. Ailelere Öneriler

1. Başarı

- Bireyin çaba sarf ederek elde ettiği yeterliliklere başarı denir.
- Çözüm olanaklarının doğru yöntem ve gerekli araç-gereçle verimli bir şekilde kullanılması başarıyı getirir.
- Başarı farklı değişkenlerin ve unsurların birlikteliğini içerse de başarının temelindeki asıl kavram, amaçtır. Kişinin amaç yönelimli davranması ve ihtiyaç hissetmesi başarı için gerekliliktir.
- Amaç yönelimli davranmak genel amaç belirlemenin ötesinde davranışsal amaç odaklı ve daha küçük adımları planlamayı içerir.
- Günümüzde başarının akademik çerçevede sınırlı tutulmadığı; bilişsel davranışların yanı sıra karakter niteliği, ilgi, sosyal ve duygusal gelişim alanında ilerleme gibi bilişsel olmayan davranışları da içerdiği bilinmektedir.
- Bu kapsayıcılık okulu, toplumsal hayatı, aile ve arkadaşlık ilişkilerini içine alan geniş bir çerçevede kendisine yer bulmaktadır.

2.Okul Başarısı

- Öğrencilerin eğitim hayatında hedeflenen davranışlara ulaşma durumudur.
- Akademik başarı olarak da kategorize edilebilen okul başarısında kişinin sosyal, duygusal, psikolojik ve fiziksel hazır bulunuşluğu önemli bir yer tutar.
- Bunla birlikte okul başarısı üstünde; potansiyelini fark etme ve kullanma, olumlu benlik geliştirme, özgüven, okul yaşantısına uyum ve devamlılık, imkânlardan faydalanma, ailesel ve çevresel destek mekanizmalarının sürece katılımı gibi çok yönlü ilişki ve ihtiyaçlar bütünü etkilidir.

3.Okul Başarısını Etkileyen Faktörler

Okul başarısını etkileyen faktörleri üç ana unsur bağlamında ele almak mümkündür (Yavuzer, 2003):

- Bireysel faktörler
- Çevresel faktörler
- Ailesel faktörler

A. Bireysel Faktörler

- Okul başarısını etkileyen ilk değişkenler grubudur.
- Bireyin zeka durumu, gelişim durumu (zihinsel, fiziksel, sosyal, dil gibi gelişim alanları), kişilik özellikleri, hazır bulunuşluk ve olgunluk durumu gibi farklı etmenleri içermektedir.
- Bireyin deneyimlediği olumsuz okul yaşantıları, sosyal yönünün gücü, iletişim becerileri ve kendini ifade etme düzeyi gibi faktörler kişisel özelliklerle birleştiginde başarı üzerinde belirleyici olabilir.

A. Bireysel Faktörler

- **Zeka:** Zeka doğuştan getirilen bir özellik olmasına rağmen başarı üzerinde tek belirleyici değildir. Farklı özelliklerin ve çabanın etkisiyle bu potansiyeli işler hale getirmek önemlidir. Özel eğitime muhtaç öğrenciler ya da üstün yetenekli öğrenciler normal sınırın dışında kaldığı için bireysel farklılıklarını dikkate alan planlama yapılması gerekmektedir.

A. Bireysel Faktörler

- **Sağlık Durumu:** Öğrencilerin tıbbi yönden yaşadığı zorlanmalar, motivasyonunu ve doğal olarak başarısını olumsuz etkileyebilir. Fiziksel, işitsel ya da görme ile ilgili yaşanan problemlerin başarıyı yordamada önemli değişkenler olarak kabul edilmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte aile içinde ya da yakın çevrede yaşanan hastalık öykülerinin öğrencileri doğrudan etkileyebileceği unutulmamalıdır.

A. Bireysel Faktörler

- **Gelişim Durumu:** Bireyin içinde bulunduğu gelişim düzeyi, o gelişim düzeyinin gerektirdiği gelişimsel görevleri yerine getirme durumu doğrudan başarı ile ilgilidir. Gelişim alanları içerisinde karşılıklı belirleyicilik olduğu için gelişim alanlarının birinde yaşanan gerilemenin diğer gelişim alanlarını etkilediğini söylemek mümkündür. Örneğin fiziksel olarak yetersizlik yaşayan bir bireyin sosyal gelişiminde zorlanma yaşanması ve yaşadığı sosyal problemlerde baş edememesi sonucu akademik başarısının düşmesi olasıdır. Bu nedenle okul içinde çocukları değerlendirirken gelişimsel düzeyine dikkat etmek önemlidir.

A. Bireysel Faktörler

- **Kişilik:** Kişilik bireylerin fizyolojik, bilişsel ve ruhsal özelliklerinin toplamıdır. Özellikle kişiliğin alt boyutları kabul edilen sorumluluk ve açıklığın akademik başarısının en önemli yordayıcısı olduğu bilinmektedir.
- **Psikolojik Durum:** Travmatik ya da zorlayıcı yaşantılara maruz kalma, dikkat eksikliği ya da hiperaktivite ile ilgili sorunlar yaşama, kaygı, depresyon gibi problemler ortaya çıkması doğrudan okul başarısını olumsuz etkileyen olgulardır.

A. Bireysel Faktörler

- **Uyum:** Yas, taşınma, okul değişikliği, anne babanın ayrılığı gibi sorunlara bağlı uyum sorunları görülmesi, okul öncesi ve ilkokulda bağlanma biçimine bağlı olarak ayrılık kaygısı yaşanması, okula devamda sorunlar görülmesi okul başarısını etkileyebilir.
- İfade edilen bireysel faktörlerin yanı sıra öğrencinin öğrenmeye ilişkin kaygı ve beklentisinin oluşmaması, ihtiyaç hissetmemesi, hedef yönelimli davranmaması, motivasyon eksiklikleri, özgüveninin ve sorumluluk duygusunun gelişmemiş olması okul başarısızlıklarına neden olabilir.

B. Çevresel Faktörler

Çevresel faktörler, okul, öğretmen ve arkadaş gibi sosyal yapıları kapsamaktadır. Her şeyden önce tüm bireyler huzurlu, sosyal anlamda güvenli ve rahat bir okul ortamına ihtiyaç duyarlar.

Başarı için gerekli olabilecek çeşitli değişkenler şu şekilde sınıflandırılabilir;

- ❑ Okul ortamı,
- ❑ Okul-aile ilişkileri,
- ❑ Arkadaşlık-akran ilişkileri
- ❑ Öğrencilere yaklaşım

B. Çevresel Faktörler

Okul-Aile İlişkileri:

- Ailelerin öğrencilerin eğitim süreçlerine etkin bir şekilde dahil olması gerekmektedir. Ailenin okul ile bir araya gelmesi hem akademik hem de davranışsal olarak öğrencilere katkı sağlar.
- Aileler öğrencilerin eğitim hayatına dahil oldukça, okulun etkinliklerini benimsedikçe öğrenci için güçlü bir destek mekanizması oluşacaktır ve böylece etkin bir okul-aile çalışmasıyla öğrencilerin tam olarak takibi sağlanabilecektir.
- Çocuklarıyla ilgilenen, bağ kuran ve ortak amaçlar doğrultusunda hareket eden aileler başarının en önemli unsurlarıdır.

C. Ailesel Faktörler

- Yapılan araştırmalar ailenin, çocuğun eğitim sürecine dahil olmasıyla akademik başarı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.
- Akademik başarının yanında olumlu davranış gelişimi doğrudan ailenin yaklaşımıyla ilişkilidir.
- Okul başarısını artırmada ailenin öncelikli katkısı çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması bağlamında ele alınabilir. Temel ihtiyaçlar fizyolojik ve psikolojik gereksinimler başlıkları altında toplanabilir.

C. Ailesel Faktörler

Okul başarısını artırmada aileye bağlı faktörler;

- ❖ Temel ihtiyaçların karşılanması,
- ❖ Anne-baba tutumları,
- ❖ Aile içi iletişim ve ilişkinin kalitesi,
- ❖ Çocuğun eğitim hayatına katılım,
- ❖ Çocuğun evde eğitimini destekleme,
- ❖ Çocuğa yönelik gerçekçi beklentiler,
- ❖ Çocuğun sorumluluk ve özgüven gelişiminin desteklenmesi,
- ❖ Çocuğun kişilik ve kariyer gelişimine katkı sunulmasıdır.

C. Ailesel Faktörler

Temel İhtiyaçların Karşılanması:

- Bireyin beslenme, barınma, giyinme gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarının ihmal edilmeden karşılanması gerekmektedir. Bu ihtiyaçlar yaşamın devamlılığı için zorunluluktur.
- Öğrencilerin sağlık taramalarının düzenli yapılması, tıbbi olarak kontrolleri önemlidir.
- Fizyolojik ihtiyaçlarının yanında ait olma, güvende hissetme, sevilme, ilgilenilme, saygı görme ve kabul edilme gibi psikolojik gereksinimlerinin görmezden gelinmemesi ve desteklenmesi gerekmektedir.

C. Ailesel Faktörler

Anne-Baba Tutumları:

- Ağırıklı olarak otoriter, ilgisiz, aşırı koruyucu ve demokratik olarak sınıflandırılan aile tutumları bireyin gelişiminde etkilidir.
- Baskılanan, korkutulan ya da aşırı derecede korumacı yaklaşılan bireylerin bağımsız bir kimlik oluşturması düşünülemez.
- İhtiyaç ve istek temelinde erişilen başarı gibi bir kavramın zorlama ile yerine getirilemeyeceği açıktır. Bu tür zorlamaların bireylerin ahlak gelişiminde de ceza-itaat evresi davranışlarını sergilemesine neden olacağı beklendik bir durumdur. Diğer bir deyişle otorite figürü ile yüz yüze gelen birey, göz önündeyken otoritenin beklediği davranışı yapacak; otorite figürü göz önünde olmayınca istediği gibi davranmaya devam edecektir.

C. Ailesel Faktörler

Anne-Baba Tutumları:

- İlgisiz bir yaklaşımla serbest bırakılan, sınır kavramını tanımayan bir birey yapıcı bir destek göremediği için başarıya ulaşamayacaktır.
- Her işin ebeveyni tarafından yapılan, çözüm üretmeyen, çaba sarf etmeyen ve deneyimlemeyen bireyler başarı olgusunu yaşayamayacaklardır.
- Tüm bu yanlış tutumların yerine bireyin karar süreçlerine katılımının sağlandığı, karşılıklı anlayış ve hoş görünün hakim olduğu ve içten denetimli bir disiplin mekanizmasının görüldüğü demokratik anne baba tutumu başarı için gerekliliktir.

C. Ailesel Faktörler

Aile İçi İletişim Ve İlişkinin Kalitesi:

- İletişim engelleri görülen ailelerde sağlıklı bir ilişki örüntüsü oluşması beklenemez. Bu nedenle aile içi iletişim kurulurken iletişim engellerinden kaçınılması, empati, ben dili, koşulsuz kabul ve saygı gibi koşulların işler olması önemlidir.
- Yargılama, eleştirme, göz dağı verme, emretme, alay etme, lakap takma, etiketleme, gülünç duruma düşürme, teşhis koyma gibi iletişim sürecini bozan ve açık iletişimi bitiren eylemlerden uzak durulmalıdır.

C. Ailesel Faktörler

Aile İçi İletişim Ve İlişkinin Kalitesi:

- Aile içi ilişkinin kalitesini bozucu önemli bir faktör; aile içi şiddettir.
- Şiddet kabul edilmesi mümkün olmayan bir eylemdir.
- Sadece fiziksel türü bulunmayan şiddetin ekonomik, duygusal ve cinsel gibi türleri bulunmaktadır. Bir çocuğun harçlıksız bırakılması ya da aşağılanması sonuç itibarıyla bir şiddettir.

C. Ailesel Faktörler

Ebeveynlerin Kendi Aralarındaki Uyum:

- Anne babalar çocukla ilgili kararlarda tutarlı, kararlı ve uyumlu olmalıdır.
- Çocuğun sürekli dikkatini çeken çelişkiler, aile içinde doğrusal ve tutarlı bir yaklaşım benimsenmesini engeller, sağlıksız bir disiplin anlayışının gelişmesine neden olur.
- Annesi sürekli ders çalış diyen bir çocuk, ders çalışılmasını önemsemeyen bir babayı daha çok dinleyecek, aradaki tutarsızlığı kullanarak istediği gibi hareket edecektir.

C. Ailesel Faktörler

Çocuğun Eğitim Hayatına Katılım:

- Etkili okul bileşenlerinden olan okul-aile ilişkileri başarının temel gerekliliklerindedir.
- Herhangi bir olay gerçekleşmeden okulla periyodik iletişim kurma ve bunu sürdürme atılması gereken ilk adımdır.
- Bununla birlikte okul etkinliklerine katılım, öğretmenlerle düzenli görüşme ve öğrenciyi takip etme, okul yönetim süreçlerine dahil olma, öğrencinin potansiyelini fark etmesi ve geliştirmesi için rehberlik ve psikolojik danışma servisleriyle işbirliği gibi okul süreçlerine katılmak öğrencinin başarısında etkilidir.

C. Ailesel Faktörler

Çocuğun Evde Eğitimini Destekleme:

- Çocukla karşılıklı sevgiye ve kabule dayalı bir ilişki oluşturmak gerekmektedir.
- Sadece başarı kontrolü bağlamında iletişim kurmak yanlış sonuçların ortaya çıkmasına ve çocuğun tepki göstermesine sebep olabilir.
- Çocuğun ders çalışma sürecinde desteklenmesi, çocuk için evde öğrenme ortamı yaratılması, ev ödevlerin izlenmesi, kontrolü ve yardım edilmesi, çocuğa çalışmasıyla ilgili dönüt verilmesi, takdir edilmesi gerekmektedir.

C. Ailesel Faktörler

Çocuğa Yönelik Gerçekçi Beklentiler:

- Beklenti başarı için başlangıç bileşenidir. Bu hususta beklentilerin gerçekçi ve yüksek tutulması gerekmektedir.
- Yüksek beklenti kavramı çocuğun yapabileceğine ilişkin güveni içerir. Güvene dayalı ancak içi boş olmayan gerçekçi bir algının oluşması da önemlidir.
- Çocuğun sürekli aşağılanması, eleştirilmesi güven sürecini bozar. Ayrıca çocuğun akranlarıyla ya da kardeşleriyle kıyaslanmaması, kendi içinde bir başarı değerlendirmesi oluşturulması önemlidir.

C. Ailesel Faktörler

Çocuğun Gelişim Süreçlerinin Desteklenmesi:

- Bireylerin içinde bulunduğu gelişim dönemindeki gelişim görevleri noktasında sürekli desteklenmesi gerekmektedir.
- Özellikle sorumluluk ve özgüven gelişimi bu perspektiften ele alınabilir. Çocuğun doğumundan itibaren gelişim düzeyine uygun görevleri yerine getirmesi için fırsatlar yaratılmalı, dönüt verilmeli, destek olunmalı ve takdir edilmelidir.
- Bireyin kişilik ve kariyer gelişim süreçlerine de destek olmak gerekmektedir. Bağımsızlığını sağlamaya çalışan bireyler keşfetmeye, kendisini değerlendirmeye, kimlik krizini yaşamaya ve sağlıklı çözümler üretmeye yönlendirilmelidir.

Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim

- Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramında 11-18 yaş arası soyut işlemler dönemi olarak sınıflandırılmaktadır. Ergenlik öncesi ve sonrası süreci kapsayan bu dönemde üst düzey bilişsel beceriler kazanılır.
- Tümevarım ve tümdengelim, varsayımsal düşünme, olasılıkları göz önünde bulundurma, problemlere dönük hipotezler geliştirebilme gibi karmaşık bilişsel etkinliklerin geliştiği görülmektedir.
- Soyut işlemler döneminde birey; politika, yaşam, inanç gibi konuları, kariyer gelişimi ve sosyal ilişkileri kapsamlı bir şekilde ele almakta, yetişkinliğe geçişte kimlik krizi yaşamaktadır.
- Ergen benmerkezciliği ortaya çıkmaktadır.

Ergenlik Dönemi

- Ergen-ebeveyn çatışması görülür.
- Ders çalışmama, ev sorumluluklarını aksatma, karşı cinse ilişkiler, riskli arkadaşlık ilişkileri, madde kötüye kullanımı, problemlı teknoloji kullanımı gibi sorun oluşturabilecek durumlar görülür.
- Arkadaşlık konusunda; dışlanmak, kimsenin konuşmaması, küçük görölmek, alay edilmek en çok yaşadıkları sorunlarıdır.
- Kıyaslanmak, ekonomik kaygılar, gelecek kaygısı, mesleki kararsızlık gibi birçok etken zorlayıcı olabilir.

Okul Başarısının Bileşenleri

- Kendini Tanıma
- Hedef Belirleme ve Motivasyon
- Sorumluluk
- Özgüven
- Okula Uyum ve Okula Devam
- Öğrenme Stilleri
- Verimli Ders Çalışma
- Zaman Yönetimi
- Sınavlara Hazırlık
- Geleceği Planlama

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

1. Kendini Tanıma

- Sadece okul başarısı için değil, sosyal-duygusal ve kariyer gelişimi içinde gerekli olan farkındalık kavramı, kendini tanıma ile başlayan bir süreçtir.
- Rehberliğin de temel vurgusu olan kendisini tanıma, potansiyelini fark etme ve potansiyelini gerçekleştirmeye dönük motivasyon oluşturmaya ve harekete geçmeyi işaret eder.
- Birey kendisini sorgulamalı, ben kimim, ne istiyorum, neler yapabilirim şeklinde öz değerlendirme yapabilmelidir. Yol haritasının belirlenmesi ve gerçekçi amaçlar belirlenmesi için gerekli bir adımdır.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

2. Hedef Belirleme

- Hedef belirleme ilk çocukluk döneminden itibaren gelişim döneminin bir parçası olarak her çocuğun yaşadığı bir süreçtir. Bireyin 'kendini tanıması ve keşfetmesi' ile başlayan bu süreç zamanla 'karar verme', 'sorumluluk alma' ve 'hareket planı belirleme' aşamaları ile ilerler.
- Bireyin uygun hedef belirleyebilmesi için kendini iyi tanıması gerekmektedir. Bunun için ise ilgilerinin, yeteneklerinin ve kişisel becerilerinin farkında olması gerekmektedir. Bireyin bunları keşfedebilmesi için ise erken yaşlardan itibaren çocuklara sorumluluklar verilmeli, gizil güçlerini ortaya çıkarabileceği fırsatlar sunulmalıdır. Böylece ilgi ve yeteneklerini keşfeden çocuklar hedef belirleme aşamasında daha az zorlanacaktır.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

2. Hedef Belirleme

Hedef belirlenirken ailelere bazı tavsiyeler;

- Çocuğun yaşına, ilgi ve yeteneklerine uygun hedef belirlemesi konusunda çocuğu destekleyin.
- Belirlenen hedefin çocuğun kendi hedefi olduğundan emin olun.
- Belirlenen hedefin gerçekçi ve ulaşılabilir olduğundan emin olun.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

2. Hedef Belirleme

Hedef belirlenirken ailelere bazı tavsiyeler;

- Özellikle ulaşılması ilk etapta zor olan büyük hedefleri küçük, başarılabilir ve kademeli hale getirin.
- Belirlenen hedeflerin kalıcılığını sağlayabilmek için çocuktan belirli aralıklarla somut geri dönütler alın ve onu cesaretlendirin.
- Hedeflerin yaşam boyu aynı kalmayacağını ve zamanla değişiklikler gösterebileceğini ifade edin.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

3. Motivasyon

- Motivasyon kısaca güdülenme olarak ifade edilebilir.
- Bireyin belli bir konuya veya alana olan ilgisi sebebiyle ortaya çıkan ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve hedefine ulaşabilmesi için kişinin bu ihtiyaçlara, kendisi ya da bir başkası tarafından yapılan her türlü desteğe motivasyon denilir.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

3. Motivasyon

Motivasyon hakkında ailelere bazı tavsiyeler;

- Öncelikle çocuk değerli olduğunu hissetmelidir. Değerli görülebilmesi için en önemli kriterin okul veya sınav başarısı olmadığını bilmelidir.
- Çocuk elde ettiği başarı ve başarısızlıkları dolayısıyla övülürken ya da eleştirilirken denge iyi kurulmalıdır.
- Çocuğun ilgi ve yetenekleri ile örtüşen alanlara yönelmesi sağlanarak desteklenmelidir.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

4. Sorumluluk

- Sorumluluk, başkalarının hakkına saygı göstermek ve kendi davranışlarının sonuçlarına sahip çıkmak demektir.
- Her anne baba çocuğunun kendi ayakları üzerinde duran, kendine güvenen bir birey olmasını ister.
- Sorumluluk bilincini kazanmak kısa vadede gerçekleşmeyecek bir beceridir.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

Sorumluluk Bilinci Nasıl Kazandırılır?

- Çocuklarını kendi sorumluluklarını yerine getirebilen bireyler olacak şekilde yetiştirmek her anne ve babanın sorumluluğudur. Sorumluluğu öğrenmek de diğer beceriler gibidir.
- Aile ortamında çocuk ne kadar çok deneyim sahibi olursa, bu konuda o kadar başarılı olur. Bunun için de öncelikle çocuğun evde bazı sorumluluklar alması, onun okuldaki sorumluluklarını da üstlenmesine yardımcı olacaktır.
- Ailesi ve çevresi tarafından her ihtiyacı karşılanan, neyi, nerede ve nasıl yapacağı kendisine hatırlatılan, yanlış yaptığında ise azarlanan çocuklar, bağımsız bir kişilik geliştiremez.

Çocuklara Ebeveyn Yaklaşımli Sorumluluk Kazandırma Süreci

1. Bilgilendirme: Çocuğunuzun davranışında istenen değışimin gerçekleşebilmesi için önce bu değışim hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Çocuğunuza kuralların neden konduğı ve sorumluluğun önemi mutlaka anlatılmalıdır.

2. Takip: Çocuğunuza verdiğiniz görevi yerine getirebilmesi için ona belli bir süre tanımalısınız. Bu süre içerisinde, sorumlu davranışın yerine getirilip getirilmediğine, ne kadar sürede ortaya çıktığına ve hangi zamanlarda yapılıp yapılmadığına dikkat etmelisiniz.

Çocuklara Ebeveyn Yaklaşımli Sorumluluk Kazandırma Süreci

3. Geribildirim: Çocuğa belli bir süre sonra sorumluluk gelişimi hakkında bilgi verilmelidir. Sorumlu davranış sayısında artış varsa motive edilmeli, verilen sorumluluklar yerine getirilmediğinde ise bu durum çocukla paylaşılmalıdır.

4. Hatırlatma: Çocuğun yapması gereken sorumlu davranış yerine getirilmiyorsa, yeniden hatırlatma sürecine gidilmeli ve davranış değişikliğı gerçekleşene kadar devam edilmelidir.

Çocuğunuzda sorumluluk becerisini geliştirirken unutulmaması gereken; sorumluluk bilincinin bir anda oluşmayacağı, uzun bir sürecin sonunda kazanılan bir beceri olduğudur. Bu nedenle çocuğunuzun sorumluluklarını yerine getirebilmesi için ona mümkün olduğunca ortam hazırlamak, sorumluluğunu her yerine getirdiğinde yaptığı davranış için dönüt vermek ve çocuğunuzun bu becerileri devam ettirmesi için teşvik etmek çok önemlidir.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

5. Özgüven

- Özgüven, yaşantı sonucu insanın kazanıp geliştirdiği bir beceridir.
- Özgüven gelişiminde temel ailedir ve çocuğun aile yaşantısı içinde sergilediği davranışlar çevresindeki kişilerden onay ve kabul gördükçe özgüveni gelişir.
- Başarı ile özgüven doğrusal ilişkiye sahiptir. Özgüveni yüksek çocuklar yetenekleri doğrultusunda hedefler koyarak başarı gösterebilmektedir.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

5. Özgüven

- Anne ve babaların özgüveni geliştirmek için çocuğuna zaman ayırması, çocuğu ile etkili iletişim kurması, yeni şeyler deneyimlemede fırsatlar sunması gerekmektedir.
- Özgüvenin doğru ve gerçekçi değerlendirilmesi bireyin hayattaki başarısı için önem arz etmektedir. Yanlış değerlendirilen özgüven de başarısızlık nedeni olabilmekte ve hayal kırıklığı yaşanmasına sebebiyet vermektedir.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

6. Okula Uyum ve Okula Devam

- Her birey çocukluk yılları ve öğrencilik yılları süresince yeni ortamlarla karşı karşıya kalır ve uyum gerektiren farklı çevresel ortamlara geçiş yapar. Bu geçişler okula ilk kez başlama, yeni bir okula gitme, kademeler arası geçiş, başka bir okula nakil olma gibi durumları içerebilir.
- Alan yazın tarandığında okula uyum sürecinin zor atlatılmasının akademik ve sosyal başarıyı olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Öncelikli yapılması gereken, sorunların nedenlerinin tespit edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınmasıdır.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

7. Öğrenme Stilleri

- Herkesin birbirinden farklı öğrenme biçimleri vardır. Öğrencilerin söz konusu öğrenme stillerinden hangisi ya da hangilerine daha yatkın olduklarını keşfetmeleri, sahip oldukları öğrenme stilini ders çalışma yöntemi üzerinde uygulamaları önemlidir. Bu konuda ailelerin rehberlik edici bir yaklaşım benimsemesi ve yardım mekanizmaları konusunda bireye yardımcı olması önemlidir.

8. Verimli Ders Çalışma

- Bireysel öğrenmenin temelini ders çalışma stratejileri oluşturur. Öğrenmede bireysel farklılıklar olduğu için her öğrencinin kendisine uygun teknikle öğrenmesi mümkün olabilmektedir. Ebeveynler ders çalışma sürelerinde ev içinde gerekli ortamı sağlamalı ve öğrenciyi motive edici ve destekleyici bir yaklaşım benimsemelidir. Kitap okuma gibi konularda ev içinde birlikte hareket etmek öğrenci için faydalı olacaktır.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

8. Verimli Ders Çalışma

Verimli ders çalışmanın önünde birçok engel mevcuttur. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir;

- Güdülenme eksikliği
- Bilgi eksikliği
- Zamanı yönetememek
- Planlı ve programlı çalışmamak
- Yeterli tekrar yapmamak
- Bilgisayar, telefon, tablet ve televizyon gibi teknolojik aletlerin ders çalışma esnasında kullanımı
- Gerektiğinde arkadaşlarına hayır diyememek
- Çalışma için gerekli ortam düzenlemelerini yapmamak (ses, ışık, ısı, çalışma yeri gibi)

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

9. Zaman Yönetimi

- Zaman yönetiminin önündeki en büyük engel 'erteleme' davranışıdır. Öğrencilerin zamanı planlamasını ve yönetebilmesini öğrenmede yardımcı olunmalıdır. Örneğin sadece ders çalış demeden öteye, derse ve ders dışı faaliyetlere yeterince zaman ayırması desteklenmelidir. Boş zamanlarını değerlendirmede çocuklara model olunması bu konuda gereklidir.

10.Sınavlara Hazırlık

- Ergenlik döneminde sınav, alan, meslek özelinde yoğun karmaşa yaşandığı için çocukla ilgili olmak önemlidir. Sadece başarı odaklı kurulacak ilişkiden daha çok, sağlıklı bir ergen-ebeveyn iletişimi oluşturulması gerekmektedir.

Ortaokul Döneminde Okul Başarısı Bileşenleri

11. Geleceği Planlama

- Ergenlik dönemi kişilik gelişimi açısından kritik dönemdir. Ergen kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası yaşadığı için ebeveyn ile ciddi çatışmalar yaşanabilir.
- Bu dönemde kriz yaşanması (araştırma)-sağlıklı çözüm bulma (karar verme) ekseninde Marcia tarafından ortaya atılan kimlik statülerinden biri gelişebilir;
 - Dağınık Kimlik
 - İpotekli (Erken Bağlanmış) Kimlik
 - Kararsız (Moratoryum) Kimlik
 - Başarılı Kimlik

Bu dönemde ergen üzerinde baskı kurmak yerine sağlıklı bir araştırma ve karar süreci yaşamasına yardım edilmelidir.

Ortaokul Dönemine İlişkin Öneriler

- Doğru iletişim yöntemleri kullanarak ilişkimizi devam ettirmeliyiz.
- Ebeveyn olmanın sorumluluğunu yanlış yorumlayıp çocuğun etrafına sürekli olarak bir koruma çemberi oluşturmak doğru bir yaklaşım değildir.
- Ebeveyni olmak, çocuğun geleceğini planlamak, kararlarını almak demek değildir. Bu tür bir baskı oluşturmak ergenin tepkisel cevap vermesine neden olacağı için, kararlarını almada rehber olmak, seçenekleri araştırmasında yardımcı olmak gerekir.
- Akranları ile ilişkilerinde katı kurallar koymak, ceza ve baskı uygulayarak otorite sağlamaya çalışmak geçerli bir yöntem olmayacaktır.

Ortaokul Dönemine İlişkin Öneriler

- Çocuğun okul başarısızlığının altında yatan nedenler incelenmeli, birlikte çözüm yolları bulunmalıdır.
- Çocukların kaygısını artırıcı söylemlerden kaçınılmalı, sonuç bazlı değil süreç bazlı değerlendirmeler yapılmalıdır.
- Çocuklar ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmelidir.
- Maddi ödüllendirmeden daha çok geri bildirim verilmeli, doğru seçenekleri yaptığında takdir edilmelidir.
- Bilinçli teknoloji kullanımı konusunda bilgilendirme yapılmalı, kullanım saatleri ile ilgili düzenleme yapılmalıdır.
- Sorumluluk, özgüven, disiplin ve başarının birbirini destekleyici kavramlar olduğu unutulmamalıdır.

Kaynaklar

Ayan Başkal, D. (2019). *Ergenlerin alışma alışkanlıkları ile sınav kaygısı ve okul başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

obanoğlu, F. ve Badavan, Y. (2017). Başarılı okulların anahtarı: Etkili okul değişkenleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 26, 114-134.

Seçer, Z., Dere, Z. ve Tutkun, C. (Tarihsiz). *Bilişsel ve dil gelişimi*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakóltesi, ocuk Gelişimi Lisans Programı.

şengönül, T. (2019). Anne-baba ilgisinin çocukların okul başarısı üzerindeki etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 17 (4), 268-292.

Yavuzer, H. (2003). *ocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi